

Gospodarski List.

S PODOBAMI.

Glasiló c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: vodja E. Kramer

„Gospodarski List“ izhaja kot priloga „Soče“ dvakrat na mesec in sicer vsak drugi petek. Udje c. kr. kmetijskega društva in naročniki „Soče“ dobivajo list brezplačno; drugače pa stane list na leto 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa vodstvu deželne kmetijske šole v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 3.

V Gorici, 11. Marca 1887.

Leto VII.

Oznanilo svilorejcem.

Podpisano c. kr. kmetijsko društvo se je prepričalo, da se v naši deželi prodaja mnogo okuženega in prav slabo napravljenega svilodnega semena, da pa tudi nekateri svilorejci ne delajo po pravilih, ktera dajejo nekako poročstvo za srečen uspeh sviloreje. Zato spoznava društvo za dobro, objaviti tudi letos sledeče nasvete, priporočevaje svilorejcem, naj se v svojo korist po njih ravnaajo:

1. Nikdo naj si ne kupi semena o katerem ne vè zanesljivo, od kod prihaja: nasprotno naj se prednost daje neokuženemu semenu, katero so znani, na dobrem glasu stoječi svilorejci napravili.

2. Vsak naj vzame le toliko semena, oziroma le toliko sviloprejk, za kolikor ima prostora in murbenega listja; kjer je preveč sviloprejk zagaženih v pretesnem prostoru, tam se najlažje vnamejo bolezni; kdor pa redi toliko sviloprejk, da jih ne more preziveti z lastnim listjem, ipak da si mora listje dokupovati, temu ne daja sviloreja navadno nobenega dobička.

3. Ne sprejemati svilodnega semena za rejo pred mescem aprilom, da se morda ne skazi v neprimernih prostorih, ali mogoče tudi za to, ker je slabo shranjeno.

4. Meseca aprila je za to skrbeti, da se mikroskopično preišče ono seme, katero hočemo kupiti ali rediti; v ta namen se je obrniti do c. kr. svilorejskega in vinarskega poskuševališča v Gorici, ali do svilorejskih postaj v deželi ali do dotičnih zvedencev, kteri so obiskovali reden tečaj o rabi mikroskopa na c. kr. poskuševališči.

Nepremožnim svilorejcem se bode seme BREZPLAČNO preiskovalo.

Imenik

oseb, ktere je c. kr. kmetijsko društvo pooblastilo za mikroskopično preiskavo svilodnega semena.

Voditelji svilorejskih pozorovalnic:

Chiarittini Natale v Tapoglianu — Colobig Peter v Vermeiglianu — Coos Vincenc v Medeji — Strekelj Alojz v Komnu.

Dijaki:

Bele Frančiška v Višnjeviku — Bosig Karol v Campolungu — D' Este Alojzija v Cervignanu — Kanzler Anton v Solkanu — Mazzolini Sebastjan v St. Lovrencu pri Moši — Mullon August v Chioprisu — Padoani Ferdinand v Cervignanu — Plez Andrej v Romansu — Portelli Julijan v Villessu — Sion Anton v Moraru — Trampuš Jožef v Kostanjevici — Treleani Maria v Marianu — Vergna France v Fari — Zanolli Lucija v Marianu.

C. kr. kmetijsko društvo.

Nekoliko besedi o pridelovanji ovsa.

Pri naših kmetovalcih, tukaj mislim posebno na gorske kraje, je še vedno navada, da zelo radi pšenico sejejo, če tudi so po skušnjah dobro prepričani, da v današnjem času jim donša prav malo koristi. Še pred 14 leti se je v resnici najbolje izplačalo pšenico sejati, posebno ako so jej obnebne in zemeljne razmere ugajale, ker pšenici je bila vender še poštena cena, in sicer se je prodajal kvintal ali 100 kg. po 14 for.; a dandanes, ko se prodaja pšenica komaj po 8'9 for. kvintal, se pa komaj delo izplača. V časih padla je pšenici cena od 14 for. na 8'9 for.; tedaj skoro na polovico. Dalje je vsakemu kmetovalcu dobro znano, da pšenica zahteva od vseh žit narboljšo zemljo, da tedaj proizroči največje stroške; radi tega mogel bi tudi kmetovalec zahtevati, da mu donša največji dohodek.

Da je cena pšenici v tako malo letih tako močao padla, prihaja odtod, ker se uvaža ameriška, ruska, indijaska itd. pšenica v Evropo. Tega uvažanja gotovo ne bo tako kmalu konec in prav zavoljo tega tudi naši pšenici ne poskoči cena.

Zavoljo tega bi jaz svetoval naj se raji *oves seje v naših krajih*, ker njegova cena, kolikor se morem spominjati, ni v zadnjih 30 letih nič padla, pač pa poskočila. Oves se je prodajal; pred 30 leti navadno po 1 for. mernik (20 bokalov ali 28 litrov) in danes stane navadno 1.20 — 1.40 for. stari mernik.

Velike važnosti je pa tudi to, da oves za svoje uspevanje ne zahteva tako dobre zemlje, kakor pšenica; ako zemljo v vsakem obziru ovsu tako dobro pripravimo, kakor pšenici, pridelamo na istem prostoru dvakrat toliko ovsu kakor pšenice. Dalje moramo tudi ovseno slamo v poštev vzeti, katera se more v vrednosti meriti sè srednje dobrim senom, česar se ne more reči o pšenični slami.

Da svojim bralcem primerom pokažem, koliko ovsu se more pridelati na enem oralu srednje dobre zemlje, navesti hočem tukaj naš šolski pridelek minolega leta.

Našega domačega navadnega ovsu pridelali smo na 504 štirjaških sežnjih, 1150 litrov (40 mernikov), na oralu 3688 litrov ali 131 mernikov.

Ob enem dobi se tudi najmanj 40 centov dobre krmske slame, ki se lahko tudi proda najmanj po 80 kr. cent kar s pšenično slamo ni mogoče.

Ako prodamo mernik ovsu samo po 1 for, iznaša njegova cena lepo svoto 131 for.; če prodamo slamo cent po 80 kr. dokimo 36 for.; skupni znesek je tedaj 167 forintov za pridelek na enem oralu.

Pri pšenici imamo gotovo za polovico manjši dohodek, stroške pa prav tiste, ako ne še večje. Ovsu amerikanca, imenom "dobro došel", posejali smo prav redko 20 gramov na 19 štirjaških sežnjih, pridelali smo ga pa 36 litrov ali 25 bokalov; tedaj bi prišlo na oralo 3030 litrov ali 2164 bokalov (108 mernikov).

Da pa je ta oves slabše obrodil nego naš domači, temu je bil glavni uzrok, da ima ta oves zelo debelo močno slamo ali bilo in ker ga je močan vihar meseca junija več ko za polovico skoro popolnoma polomil. Ako bi bil tak ostal, kakor je kazal pred viharjem, bi ga bili imeli gotovo več ko 140 mernikov na oralu.

O tem ovsu in o drugih žitnih poskušnjah v prihodnji številki še nekoliko.

Fran Žepič.

Sadenje in zalivanje zelenjadnih sajenic.

O tem bi skoraj ne trebalo zgubljeni besedi, kajti vsakdo to razume. Vendar pa ni vse pravilno v čemur bodem navedel en izgled. Važno se mi je zdelo zvedeti, v kakem stanju rastline najboljše rasejo, radi česar sem presadil dve sorti salate, potem paradižnike in nekaj podolgaste rundeče redkvice ter naredil dve vrsti. Prvo vrsto sem presadil potem, ko sti si na njej prikazali prvi dve peresi in prvi dve koreninici ter zrastle 6-7 ctm. visoko; drugo vrsto pa deset dni pozneje, ko so rastlinice krepkejše postale. Pozneje presajena zelenjava je ostalo v velikosti prekosila ter je bila pri tem še zdravejša od one. Iz česar spoznavam, da je boljše rastlinice presajati še-le po tem, ko so nekoliko dorasle ter končale takozvano "prvo dobo." Druga resnica se dotika polivanja sajenic. Večkrat

sem se čudil, zakaj v našem vrtu rastline le počasi rasejo, čeprav jih vrtnar zvesto dva - do trikrat na dan zaliva. Navadno pograne peresa celo ovenejo in stoprav po preteku jednega tedna in ko so rastlinice uže drugo perje poguale, jamejo rasti. Poliva jih z navadno škropilnico.

Tudi o tem zalivanju sem se hotel prepričati. Imel sem dve lehi salate katerih eno sem velel vrtnarju, naj poliva z škropilnico na drugej pa naj zaliva vsako rastlino posebej. Razlika bila je koj tretji dan očitna ter v osmih dneh povsem očita. Na zemlji, ki je bila polivana z škropilnico, naredila se je v nekaterih dneh skorja, rastline so v opoldanskej vročini ovéle ter vedno izgledale kakor bi žejale za vodo. Zemlja pa okolo rastlin, ki so bile pojedino polivanje, bila je suha, tem bolj mokre so pa bile jamice za rastlinami, kajti v njih je zbrana voda dolgo ostala. Okoto ležeča prst ni bila skorjo pokrita. Na vsak način morajo pri jednakej polivanju gredice biti daljše in ne preširoke, pri tem počenjanju se pa tudi prihrani voda, kar je tudi velike vrednosti vzlasti ob časih suše. Polivanje pojedinih rastlin priporočati je osobito v vročih dnevih. Pozneje ko rastline dorasejo se lahko polivajo tudi z navadno škropilnico.

— m —

Čiščenje deteljnega semena.

Dovolite mi, da v Vašem cenjenem listu povem gosp. I. M. v Mirnu, kako ravnam jaz z deteljnim ali tudi drugim semenom, katero hočem predenice ali praznega, slabega semena, prahu itd. očistiti. Perem seme v slani vodi, in sicer tako, da vodo po vsacem prauji bolje zasolim. V prvo posolim vodo le malo, da se njena specifična teža le toliko pomnoži, da prav lahke stvari, kakor prazno seme, predenica (pri detelji) itd. plavajo na vrhu vode, težje pa potonejo; v drugo zasolim vodo boljše in perem tudi v tej vodi, v kateri se lahke stvari še boljše odločijo od težjega zdravega semena, katero hitro vtoue; v tretje zasolim vodo še boljše in odzajem vse one reči, ktere plavajo na vrhu slane vode.

Ta način morem iz svoje skušnje priporočati vsakemu kmetovalcu kot najboljši za čiščenje in posebno za sortiranje semena, le na to pazite, da ono mokro seme, katero se slednjič v sladkej vodi splahne, dobro posušite in v popolnoma suhem stanu hranite, ako ga hitro ne usejete.

Ivan Lutman

oskrbnik na Sedmograškem.

Naši dopisi.

Stanjel, 15. jan. t. l. — (Vinorejsko društvo.)

Društvo prosilo je tudi Njeg. Eksel. grofa Coroninija, da bi blagovolil priporočiti rečeno prošnjo.

Visokorodni g, grof izvolil nam je odgovoriti že 19. okt., da je osebno govoril z g. ministrom, ki se zelo zanima za naše društvo in je tudi o njegovi koristi popolnoma prepričan, pa, da pri slabih financah ni upati, da bi bilo mogoče toliko svoto dovoliti našemu društvu. V enakem smislu izjavil se je tudi g. vit. dr. Tonkli in obljubil podpisanemu, da hoče po svojem povratku na Dunaj zopet govoriti o tej zadevi z g. ministrom. Vis. polj. ministerstvo je pa z ozirom na to prošnjo zahtevalo, naj se pošlje natanek proračun zgoraj omenjene svote. Ker namerava društvo s tem denarjem sezidati skupno klet, naprosilo je g. vodjo E. Kramerja, naj bi napravil načrt kleti, kakršna je primerna društvu in ki bi zadostovala strokovnjaškim zahtevam. Po tem načrtu bi imela društvena klet te oddelke. 1) Društveno pisarno. 2) Shrambo za manjše kletarsko orodje. V tej sobi bi se napravljale kemične analize in drugi taki poskusi. 3) Prostor za kipenje vina. Za enakomerno in dovoljno toploto skrbe 4 peči. 4) Žgavnico. 5) Prostor pred kletjo. 6) Klet za tisoč hi vina. 7) Podstrešje s čuvajevim stanovanjem. Kje naj se sezida društvena klet, odloči občni zbor.

(Konec pride).

POROČILO

c. kr kmetijskega društva v Gorici o uporabljeni državnih podpor za l 1886.

DOHODKI.

Govedo.

1. Državna podpora	f. 1500.—
2. Z računa za "obdelovanje travnikov,"	" 100.—
3. Za prodanega bika, ki ga je imel Pecorari P. v Villannovi se je vdobilo	" 200.—
4. Isto tako za bika, katerega je imel L. Cian iz Topoljana	" 245.—
5. Za prodanega bika ki ga je imel G. Razpet iz Cirkna	" 105.—
	<u>f. 2149.—</u>

STROŠKI.

1. Primanjkljaj pretečenega leta	f. 114.04
2. 6 kupljenih bikov freiburškega plemena	" 1619.20
3. Nakup 12 nosnih obročkov	" 6.54
4. Nagrada Ant. Veluščeku za zdrževanje jednega bika	" 20.00
5. Slugu Kmetijske šole, ker je nadzoroval bolnega bika	" 2.—
6. Za označilo v "Corriere," postaj vpeljanih bikov	" 2.24
7. Žvinozdravniku, ker je dvakrat obiskal postajo v Merni	" 8.—
Znesek	<u>f. 1772.02</u>

Prinesek f. 1772.02

8. Istemu, ker je pregledal bika v postajah v korminu in Koprivi	" 10.—
9. Istemu za mirensko postajo	" 5.00
10. Nagrada 72 odstotkov Pecorariju za zdrževanje bika	f. 144.—
11. Istotako 72 % L. Cian-u	" 176.40
12. Istotako 72 % G. Respet-u	" 64.48

384.88

f. 2171.90

Ako se primerjajo stroški dohodkom " 2159.—

Ostane primanjkljaja f. 22.90

DOHODKI.

Svilarstvo.

1. Državna podpora	" 600.—
------------------------------	---------

DOHODKI.

Družbe za izdelovanje sira.

2. Državna podpora	" 200.—
------------------------------	---------

DOHODKI.

Vinorejska društva.

1. Državna podpora	" 300.—
------------------------------	---------

STROŠKI.

1. Društvu v Dornbergu	" 100.—
2. " v Štanjelu	" 200.—
	<u>f. 300.—</u>

DOHODKI.

Društveni časniki.

1. Državna podpora	" 1000.—
------------------------------	----------

STROŠKI.

1. Društveni blagajnici se je plačalo za zdrževanje teh listov	" 1000.—
--	----------

Konec sledi.

Vprašanja in odgovori.

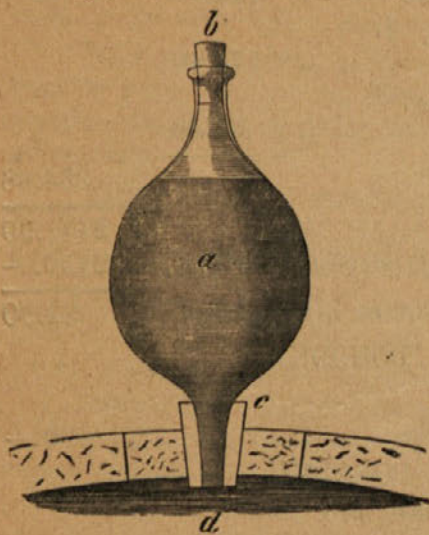
Vprašanje 7: Kako odpraviti mah na travnikih?

I. M. v Merni.

Odgovor: Mah odpravite po travnikih uže s tem, da po njih raztresete pepel ali pa prah neogašenega apna. Kjer so pa travniki zelo z mahom zaraščeni storite najbolje, da si kupite tako zvano "travniško" brano ter ž njo travnik dobro pobranate. Ta brana iztrga Vam mah do dobrega iz zemlje. Iztrgani mah se skupej zgrabi in iz travnika opravi. Če imate pa močvirne in močno z mahom zaraščene travnike, potem je pa v prvi vrsti potrebno, da jih osušite.

Gospodarske raznoterosti

(Steklene buče) za vzdržavanje polnih sodov, so pri umnih kletarjih sedaj uže obče v rabi. Znano je, da se vino v sodih, ki niso polni, zelo

Pod 1.

le redko poslužujejo; zategadelj jih jim naj topleje priporočamo. Taka buča stane preko 60 kr.

(Umetno gnojilo). V zadnjem listu naznanili smo, da prodaja trgovec Mulič v Gorici umetna gnojila: K temu le pristavimo, da smo te gnojila kemično preiskali in našli v superfosfatu 16.2 % v koščeni moki I. vrste 28 %, v koščeni moki II vrste pa 17.5 % fosforove kisline. Umetna gnojila se za naše kraje gotovo priporočajo.

Vpljiv obrezovanja vrhov in korenin pri sadnem drevju v priliki presajanja na daljno njih rast. — Gledé obrezovanja sadnega drevja, namenjega za presajanja, so veščaki različnih mnenj; naredili so mnogo poskusenj, da se spozna prava vrednost tega ravnanja. Proskušnje so delali na jablanah, hruškah, črešnjah in slivah. Iz teh poskusenj se je spoznalo, da ni možno v tem obziru vstanoviti obče veljavnega pravila, temveč se da samo svetovati sledeče: Močnim drevesom ni umestno odrezavati vrhov temveč obrezati se dajo le korenine. Drevesa, koščičastega sadja (Steinobst), kakor tudi iz divjakov izrejena sadna drevesa, se lahko obrežejo tudi v vrhovih ali pri tem počenjanju treba paziti, bode li še speče popovje na njih prihodnjo spomlad pognalo ali se je istega leta spremenilo v pernato in cvetnato popovje. Slednjič je treba tudi dobro paziti kako se vrhovi odrezujejo, kajti lahko nastanejo vsled reza prvo leto na deblu vodnati toki.

Ohranitev paradižnikov. — Najboljše se ohrané paradižniki, ako se zreli in zdravi skrbno očistijo, postavijo v posodo katere vrat naj bode kolikor mogoče širok; potem naj se nanje vlije me-

šanica obstoječa iz 100 delov vode, dela kisa in 1 dela kuhinjske soli; vrhu pa naj se nalije olja en centimeter na debelo.

Zatrteje predenice na njivi. — V ta namen uporablja se obilo sredstev; na Angleškem poslužujejo se rastopnega železnega vitrijola. Železnega vitrijola raztopi se deset delov v 100 delih vode ter se z to tekočino na plevel toliku časa brizga, dokler so posamezne rastline popolnoma mokre. Nekoliko ur pozneje ne vidi se, od predenice nič drugega nego stebli, ki izgledajo kakor črn pajčolan. Neka kislina (čreslovina) katero ima v sebi predenica se zveže z vitrijolom in spremeni v neko drugo tvarino radi česa, se predenica popolnoma pokonča, v tem ko detelja po tem početju prav nič ne trpi, tem več potem še lepše raste. Ta pokušnja prav malo stane ter lahko jo naredimo tudi mi.

E. Kramer.

(Na slov. oddelku deželne kmetijske šole) oddaja se po nizki ceni še več sto drevesec in sicer jabolk, čespej, breskvic in ringló.

KMETIJSKO BERILO

spisal E. Kramer,

dobiva se

pri WOKULA-U v

GORICI.

Naznanilo kmetovalcem.

Čast mi je naznanjati s tem, da imam v zalogi **koščeno gnojilno moko** (superfosfat) jako velike gnojilne vrednosti za deteljišča in senožeti, 100 Kilo po 11 gold. **Koščeno navadno moko** prve vrste sposobna za gnojenje k žitu, sirku itd. 100 kilo po 7 1/2.

Koščeno moko II vrste, sposobno za gnojenje v vinogradih in sadnih vrtih 100 kilo po 7 gold.

Za dobro blago se daje poročstvo. Naročila sprejema Franc pl. Mulitsch, trgovec v Gorici.

Popravek: V zadnji številki "Gosp. lista," glasi naj se na prvi strani namesto 3 010 žveplenega cveta: 3 010 apnenega prahu.